

ZONDER LOONNORM, GEEN AUTOMATISCHE LOONINDEXERING

Het ABVV-FGTB houdt op 24 september een Nationale Manifestatie tegen de wet van '96. De socialistische vakbond is van oordeel dat de huidige wet 'niet werkt', omdat de door de CRB (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven) berekende maximaal beschikbare marge 'niet voldoende onderhandelingsmarge toelaat'. Het ABVV eist daarom een 'fundamentele hervorming' van de wet van '96.

1. DE WET VAN '96: DELICAAT EVENWICHT TUSSEN INDEXERING EN COMPETITIVITEIT

Merk op: de vakbond vraagt geen afschaffing van de wet. En dat is niet toevallig. Want, in de wet, een evenwichtig werkstuk, staat tot drie-maal toe vermeld (art. 5, art. 6, §4 en art. 8) dat de indexeringen en de baremieke verhogingen steeds gegarandeerd zijn ...

Daarmee heeft de automatische loonindexering die eigenlijk een optelsom is van tientallen sectorale cao's uit de naoorlogse jaren, meteen ook een verhoogde wettelijke 'bescherming' verkregen. Hetzelfde geldt voor de automatische baremieke verhogingen die in België vooral belangrijk zijn in een aantal bediendensectoren en daar eveneens bij sectorale cao zijn afgesloten.

Door deze wettelijke verankering is het in ons land bijzonder moeilijk om deze automatisen in de loonvorming die belangrijke macro-economische risico's met zich brengen (zie ECB-studie) ooit op te heffen, zoals dat bijvoorbeeld om redenen van jobcreatie of inflatiebeheersing gebeurd is in Nederland en Denemarken in 1982, in Frankrijk in 1983 en in Italië in 1993.

Behalve in België bestaat de automatische loonindexering in de privésector vandaag enkel nog in Luxemburg en Cyprus op algemene schaal. In landen zoals Frankrijk, Slovenië en Malta kunnen de minimumlonen wel nog geïndexeerd worden, maar in Frankrijk gebeurt dit pas na advies van een groep experts en valt sowieso minder dan 1 op 10 werknemers onder het minimumloon (SMIC).

Automatische loonindexering maakt ons land kwetsbaar

Van de grotere Europese landen is België dus het enige dat nog een systeem van veralgemeende automatische loonindexering heeft in de privésector. En dat maakt onze economie zeer kwetsbaar. Bij elke internationale opstoot van olie- of grondstoffenprijzen (1973, 1979, 1982, 1993, 2006-2007) komt ons land **als enige** onmiddellijk in een loon-prijsspiraal terecht, stijgen onze loonkosten bijgevolg sneller dan in de buurlanden en verliezen we concurrentievermogen en internationale marktaandeelen. Bovendien zet dit een rem op de directe buitenlandse investeringen (DBI) richting ons land en worden we geconfronteerd met delokalisaties naar goedkopere landen. Dit leidt dan ook steeds tot omvangrijk jobverlies. Tussen 1975 en 1984 gingen in de privésector 300.000 jobs verloren (-14%), tussen 1991 en 1994 nog eens 80.000 jobs (-3,5%).

Van de grotere Europese landen is België het enige dat nog een systeem van veralgemeende automatische loonindexering heeft in de privésector. Dat maakt onze economie zeer kwetsbaar.

En dat is precies de reden waarom er in 1996, vlak voor de toetreding tot de EMU (Europese Monetaire Unie) – en bijgevolg het wegvallen van het wisselkoersinstrument als macro-economisch correctiemechanisme – een wet is gekomen die de loonstijgingen boven op de index tracht te beheersen. En dit via een 'loonnorm' die gebaseerd is op het verschil tussen de verwachte stijging van de lonen in de drie belangrijkste buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) en de indexeringsverwachting in België.

In de periode 2007-2013 werd echter vastgesteld dat de 'wet van 1996' er toch niet in slaagde de loonkosten in de pas te doen lopen met de buurlanden. De verklaring was eenvoudig: de inflatie in België werd systematisch onderschat en de loonstijgingen in de buurlanden overschat. Slotsom: we dachten altijd dat we ons meer konden veroorloven dan de

ZONDER LOONNORM, GEEN AUTOMATISCHE LOONINDEXERING

werkelijkheid die achteraf werd vastgesteld. Door een hoger dan verwachte inflatie bij ons en lager dan verwachte loonstijgingen in de buurlanden liep onze absolute loonkostenhandicap in 2008 opnieuw op tot bijna 20%. Of nog, voor één arbeidsuur was België gemiddeld 20% duurder dan onze belangrijkste handelspartners Nederland, Frankrijk en Duitsland. Wat zich bij productieprocessen met een vergelijkbare productiviteit meteen ook vertaalde in 20% duurdere producten.

Wet '96 (en de aanpassing 2017) beschermt economie en welvaart

Na enkele pogingen om de loonkostenontsporing in te dijken via lastenverlagingen¹, besliste de regering-Michel eind 2014 om structureler in te grijpen.

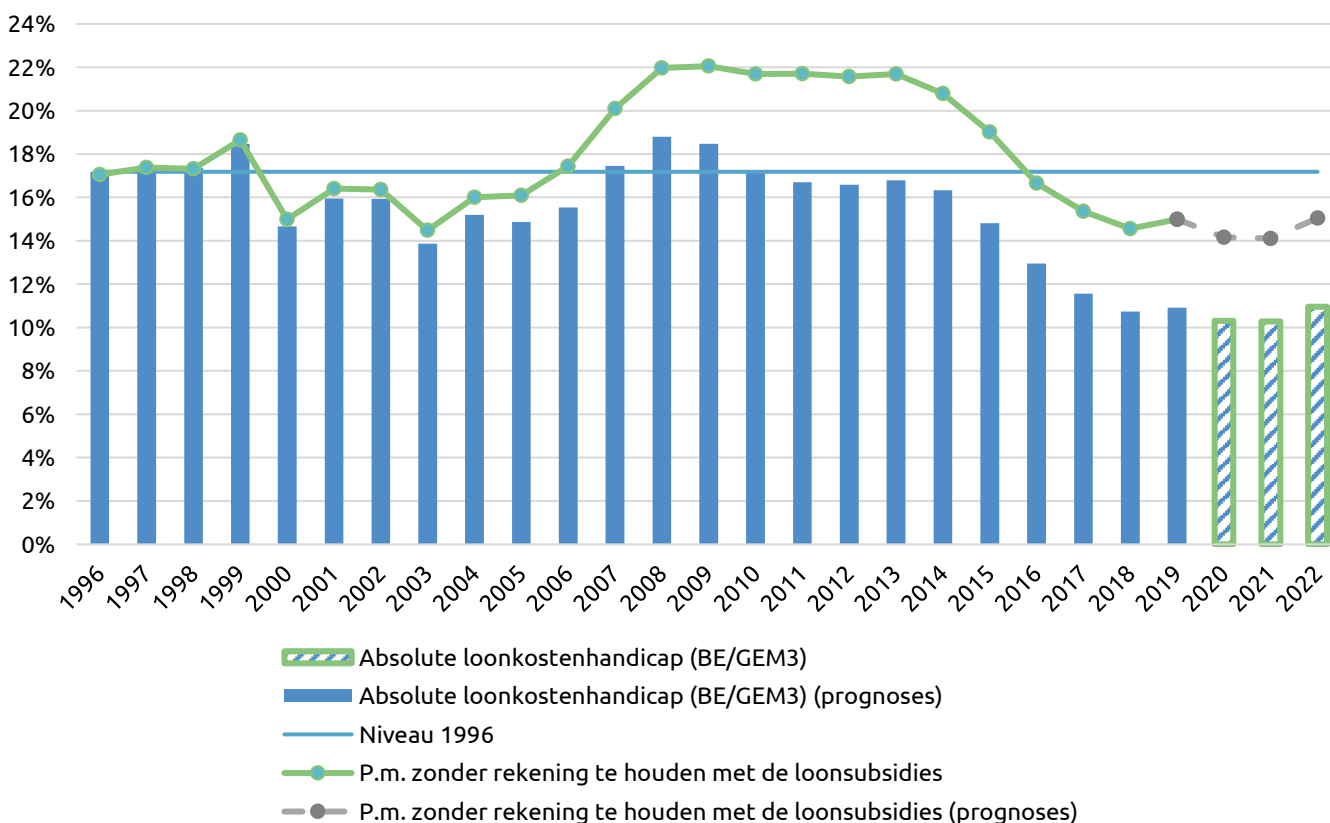
Dit gebeurde niet enkel door een indexsprong tussen april 2015 en april 2016 en een taxshift (met twee grote fases in 2016 en 2018), maar ook door de wet van '96 nog verder te verfijnen

via een wetswijziging in maart 2017. Die hervorming omvatte o.a. het werken met een ruimer staal aan economische prognoses, een meer sluitend correctiemechanisme en een veiligheidsmarge voor voorspellingsfouten van 0,5% die wordt teruggegeven als ze achteraf niet nodig blijkt. Dat laatste was ingegeven door het voorzichtigheidsprincipe: liever iets niet geven dan later iets te moeten terugnemen.

De verbeteringen aan de wet zijn er dus op gericht om het behoud van de automatische loonindexering en de barema's beter te laten samengaan met een behoud van de competitiviteit en dus de creatie van werkgelegenheid.

¹ Bv. de invoering van een zogenaamde IPA-korting in oktober 2007 (eigenlijk een veralgemeende niet-doorstorting van de bedrijfsvoorheffing) die aanvankelijk werd vastgelegd op 0,12% voor de privésector, de verhoging daarvan tot 1% vanaf 1/1/2010 en het competitiviteitspact van Di Rupo in 2013.

GRAFIEK 1 Loonkostenhandicap (per uur) in de privésector (bronnen: CRB, VBO-berekeningen)

ZONDER LOONNORM, GEEN AUTOMATISCHE LOONINDEXERING

En dat is dus waar de vakbonden tegen fulmineren: zij willen wel de garanties rond de automatische loonindexering en de baremieke verhogingen in de wet behouden, maar willen de compenserende mechanismen die de competitiviteit vrijwaren afgeschaft of afgezwakt zien.

De Belgische vakbonden klagen daarbij dus de facto over een nominale loonstijging van 3,2% (een verwachte indexering van 2,8% + de reële loonmarge van 0,4%), terwijl de Duitse vakbonden zich bij een vergelijkbaar akkoord in de metaalverwerkende nijverheid in Noordrijn-Westfalen bijna euforisch toonden ... Begrijpe wie begrijpen kan.

2. DE VERBETERDE WET VAN MAART 2017: RESULTATEN?

Wat zijn nu de resultaten van de nieuwe wet geweest? Wel, tijdens de regering-Michel (2017-2018 en 2019-2020) werden op die basis alvast

twee sociale akkoorden gesloten waarin telkens een reële loonsverhoging van 1,1% boven op de index werd voorzien.

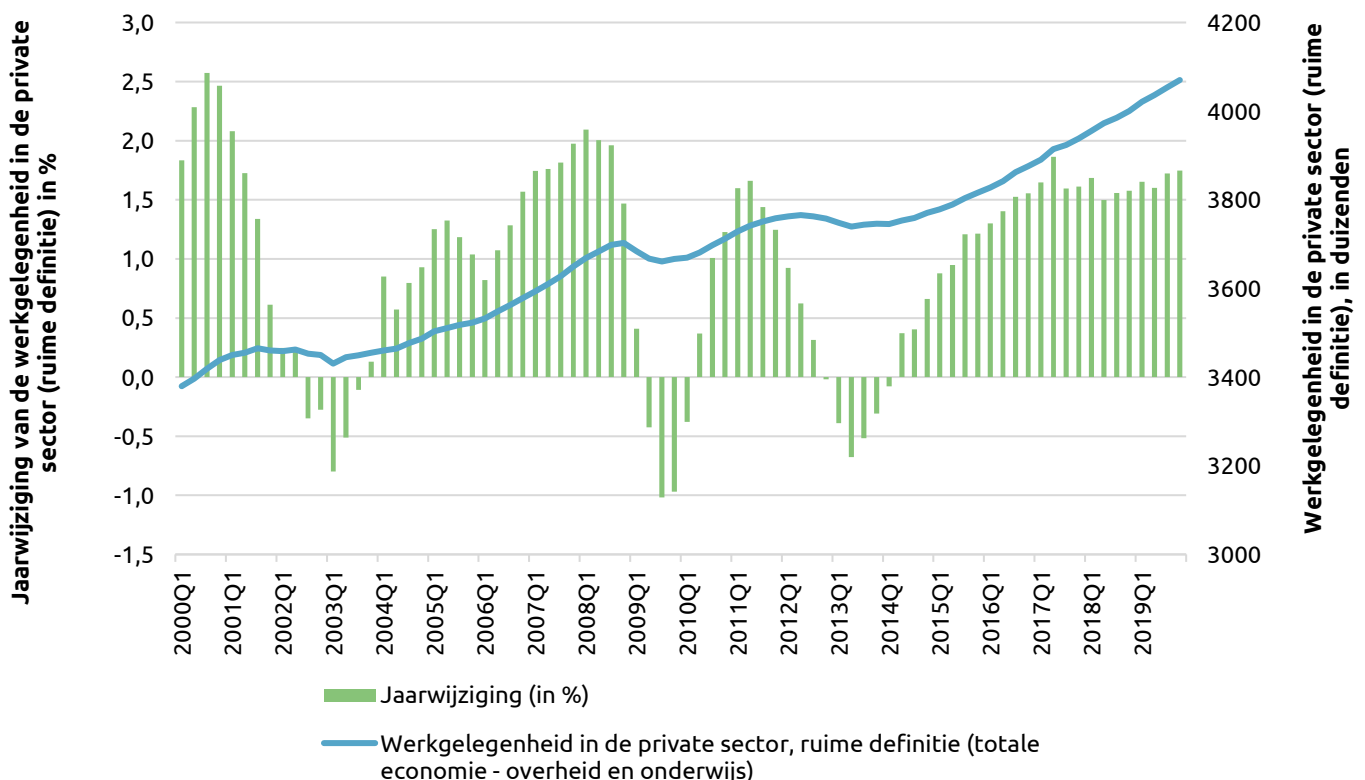
Tegelijk werd de absolute loonkostenhandicap tussen 2017 en 2020 verder afgebouwd van bijna 12% naar ongeveer 10,5% (zie grafiek 1) en was er een zeer sterke groei van de werkgelegenheid in de privésector (zie grafiek 2).

194.500 extra jobs (= +1,65% per jaar)

Tussen het vierde kwartaal van 2016 en het vierde kwartaal van 2019 (vlak voor de uitbraak van de coronacrisis) kwamen er in de privésector 194.500 jobs bij, een groei met liefst 5%, dat is een groei met gemiddeld 1,65% per jaar.

En dat terwijl de economische groei in die periode gemiddeld slechts 1,78% per jaar bedroeg. Dat betekent dus dat er voor elke 1 procentpunt bbp-groei in die periode 0,93 procentpunt jobgroei was in de privésector. Du jamais vu in 25 jaar! Zoals tabel 1 ook illustreert.

GRAFIEK 2 Ontwikkeling van de werkgelegenheid in de privésector (incl. gezondheidszorg) sinds 2000 (bron: NBB)

ZONDER LOONNORM, GEEN AUTOMATISCHE LOONINDEXERING

TABEL 1 Arbeidsintensiteit van de economische groei (bronnen: NBB, VBO-berekeningen)

	% werkgelegenheidsgroei in privésector per % bbp-groei
1996-2000	0,4
2001-2005	0,1
2006-2010	0,5
2011-2015	0,3
2016-2019	0,9

Koopkrachtverhoging + concurrentiekracht

Het is dus duidelijk dat de nieuwe wet van 22 maart 2017 zeer goede resultaten heeft opgeleverd voor zijn drie belangrijke doelstellingen: een faire koopkrachtverhoging voor de werknemers boven op de index en de barema's, het vrijwaren van de competitiviteit van de bedrijven, en de creatie van werkgelegenheid.

Er is dan ook geen enkele reden om aan die wet te beginnen sleutelen. Ze vormt de onlosmakelijke tegenhanger van de automatische loonindexering en de baremieke verhogingen.

Het is dus ofwel de Wet én de indexering, ofwel geen Wet en geen indexering. Deze laatste optie is ongetwijfeld de '1st best solution'.

Kiezen of delen: de wet én de indexering, of geen wet en geen indexering

Als de vakbonden willen onderhandelen over grotere 'nominale' loonstijgingen, dan is er altijd een optimale oplossing mogelijk: schrap de automatische kostendrijvers in alle sectorale cao's (loonindexering en baremieke verhogingen) en meteen mag ook de wet van 1996 (zoals gewijzigd in 2017) komen te vervallen.

Vakbonden en werkgevers kunnen dan elke twee jaar over het volledige loonpakket onderhandelen – de reële loonstijging én de compensatie voor inflatie – zoals dat in de meeste andere Europese landen gebeurt.

Het is dus ofwel de wet én de indexering, ofwel geen wet en geen indexering. Deze laatste optie is ongetwijfeld de 'first best solution'.

De vakbonden willen, blijkens hun actie op 24/9, echter zowel de indexering als de baremieke verhogingen behouden en tegelijkertijd het compenserend mechanisme ter vrijwaring van de competitiviteit en de bescherming van de werkgelegenheid, uithollen of afschaffen.

Dat is een buitengewoon slecht idee dat tot massaal jobverlies zal leiden zoals in de jaren '70 of '80. Dit asociale scenario zullen we nooit aanvaarden.

België is al eens de zieke man van Europa geweest. Dat willen we niet nog eens meemaken.

Aangezien de vakbonden systematisch hoger loon dan bij de buurlanden eisen, verliezen we concurrentiekracht, jobs en inkomen, en verliezen we exportmogelijkheden en dus welvaart.

Doordat de automatische loonindexering niet als een loonsverhoging wordt gezien die eerst moet worden verdiend dankzij meer omzet of verkoop, maar eerder als een vanzelfsprekendheid, wordt degelijk loonoverleg onmogelijk. Een loonakkoord van 2,8% index en 0,4% erbovenop (in totaal 3,2%) wordt bij ons als peanuts gepercipieerd, terwijl eenzelfde loonsverhoging van 3,2% in Duitsland met veel enthousiasme door de vakbonden wordt aanvaard.

Een kleine open economie zoals België die vooral leeft van de mogelijkheden om onze goederen en diensten te kunnen uitvoeren, mag haar loonkosten niet laten ontsporen. Het verleden heeft tot driemaal toe aangetoond dat dit tot dramatisch jobverlies zal leiden.